

Een hernieuwde Koude Oorlog

Jan Limbeek

De peiling van eind januari 2015 door het onafhankelijke opinieonderzoeksbureau Levada Centrum* bevestigt dat de Russische bevolking het buitenlandse beleid blijft ondersteunen en de negatieve gevoelens voor het Westen in rap tempo zijn toegenomen.

Op korte termijn heeft de Russische president Vladimir Poetin nauwelijks mogelijkheden zijn beleid om te gooien, als hij dit al wil. Poetin heeft met de annexatie van de Krim, het steunen van de separatistische opstand in Oost-Oekraïne en het cultiveren van de Russische ultranationalistische gevoelens, een doos van Pandora geopend. Hij lijkt een gijzelaar geworden van het ingezette beleid. Het beleid wijzigen betekent mogelijk vernedering en politieke zelfmoord.

Tabel 1 Steunt u de aansluiting van de Krim bij Rusland?

	2014					2015
	Maart	mei	oktober	november	december	januari
Zeker	57	54	55	53	50	50
Hoofdzakelijk wel	31	36	31	31	36	34
Hoofdzakelijk niet	6	4	7	6	7	8
Zeker niet	1	1	2	5	3	4
Moeilijk te zeggen	4	5	5	6	4	4

Bron: levada.ru, 5 februari 2015

Tabel 1 laat zien dat nog steeds een overgrote meerderheid van de bevolking achter de annexatie van de Krim door Rusland staat. De laatste vier keer dat dit gevraagd werd, steunde zo'n 85 procent van de respondenten de inlijving. In maart en mei 2014 was dit zelfs nog meer (90 procent), hoewel de reden hiervoor ook kan zijn geweest dat een iets andere vraag gesteld werd: 'Bent u voor of tegen de aansluiting van de Krim bij Rusland'?

Veel westerse critici van Poetins Rusland voorspellen al jaren een eind aan het regime, bijvoorbeeld door een vastlopende economie, ondraaglijke corruptie, dalende welvaart. Er is echter een manier waarop het regime sneller kan instorten, namelijk als Poetin de annexatie van de Krim ongedaan zou maken. Uit tal van eerdere onderzoeken is gebleken dat dit voor de bevolking onacceptabel zou zijn. De [enquête van het Levada Centrum van eind september](#) laat bijvoorbeeld zien dat slechts 14 procent van de Russen teruggave van de Krim een goed idee vond.

* De enquête van het Levada-centrum werd gehouden tussen 23 en 26 januari 2015: er waren 1.600 respondenten van 18 jaar en ouder, uit 134 woonplaatsen verspreid over stedelijk en landelijk Rusland. Naar eigen zeggen was de statistische foutmarge maximaal 3,4 procent.

Nauwelijks méér respondenten voelden destijds voor beëindiging van de steun aan de strijders in Oost-Oekraïne: 16 procent.

Nog steeds stelt de bevolking zich ten aanzien van Oost-Oekraïne weinig gematigd op. En al helemaal niet gematigder dan Poetin zelf. Tabel 2 toont dat slechts een minderheid van de respondenten een verandering van het beleid voorstaat die voor het Westen en Oekraïne acceptabel zou zijn. Sinds de gevechten uitbraken tot en met eind januari 2015 wilde ruim 60 procent van de respondenten dat Oost-Oekraïne ofwel geannexeerd ofwel onafhankelijk zou worden.

Opvallend is wel dat het enthousiasme voor opname van Oost-Oekraïne in Rusland danig afgenomen. In plaats daarvan denkt nu 43 procent van de ondervraagden dat onafhankelijkheid van het gebied een beter idee is. In januari 2015 was een armzalige 4 procent voorstander van een volledig herstel van de Kievse autoriteit. Slechts 17 procent van de respondenten staat een oplossing voor waaraan het Westen denkt, namelijk aan een zekere mate van autonomie voor Oost-Oekraïne, zonder onafhankelijkheid voor het gebied.

Tabel 2 Welke varianten zouden uw voorkeur hebben?

	2014										2015
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	XI	XII	I	
Opname van Oost-Oekraïne in de Russische federatie	48	35	26	25	23	21	16	17	13	19	
Onafhankelijkheid van Oost-Oekraïne	12	25	36	39	41	40	46	43	40	43	
Oost-Oekraïne moet deel blijven uitmaken van Oekraïne, maar wel een grote mate van onafhankelijkheid van Kiev verkrijgen	17	21	17	19	17	18	21	18	25	17	
Oost-Oekraïne moet deel blijven uitmaken van Oekraïne zoals voor de crisis	8	6	6	5	7	6	5	6	6	4	
Moelijk te zeggen	15	13	15	12	12	16	13	16	16	17	

Bron: levada.ru, 5 februari 2015

Zowel annexatie als onafhankelijkheid zijn nooit gepropageerd door Poetin, wel verregaande federalisering van Oekraïne. De bevolking lijkt zich dus harder op te stellen dan Poetin, al komt dit wellicht omdat Poetin zich realiseert hoe duur annexatie, maar ook onafhankelijkheid zou zijn voor Rusland. Nog los van de kosten van de te verwachten extra sancties.

De grenzen van Oost-Oekraïne worden niet gespecificeerd in de vraag van tabel 2, maar het gaat waarschijnlijk om de provincies Donetsk en Loegansk, tesamen de Donbass-regio. Een deel van dit gebied is in handen van de rebellen. De meeste

respondenten (54 procent) vinden dat de Oekraïense regering de Donbass onafhankelijkheid moet verlenen.

Tabel 3 Wat moet de Oekraïense regering doen ten aanzien van de Donbass?

De volksrepublieken van Donetsk en Loegansk (DNR en LNR) onafhankelijkheid verlenen	54
De regio binnen het Oekraïense staatsverband houden, maar haar een speciale economische en politieke status verlenen	21
Met alle middelen de regio binnen het Oekraïense staatsverband houden, zonder haar status te veranderen	5
Moeilijk te zeggen	20

Bron: levada.ru, 5 februari 2015

Slechts 6 procent van de respondenten gelooft dat de Oekraïense regering de rebellen kan verslaan (tabel 4). Geweld kan het conflict niet stoppen op de manier waarop Kiev dit wil, denken de Russen dus.

Tabel 4 Hoe zal volgens u het gewapend conflict in de Donbass beëindigd worden?

De voorstanders van onafhankelijkheid van de DNR en LNR zullen worden vernietigd en de hele Donbass zal terugkeren binnen het Oekraïense staatsverband	6
DNR en LNR blijven binnen de huidige grenzen onafhankelijke staten	26
DNR en LNR treden toe tot het Russische staatsverband	8
Het conflict krijgt een langdurig karakter en verspreidt zich naar andere regio's van Oekraïne	33
Moeilijk te zeggen	28

Bron: levada.ru, 5 februari 2015

Ook opvallend is dat de Russen in meerderheid geen annexatie van de Donbass willen (tabel 2) en evenmin denken dat de Donbass Russisch gaat worden (tabel 4, derde rij). Dit is een enorm verschil met de Krim, waarvan de Russen de toetreding tot Rusland enorm toejuichten en volkomen gerechtvaardigd achten.

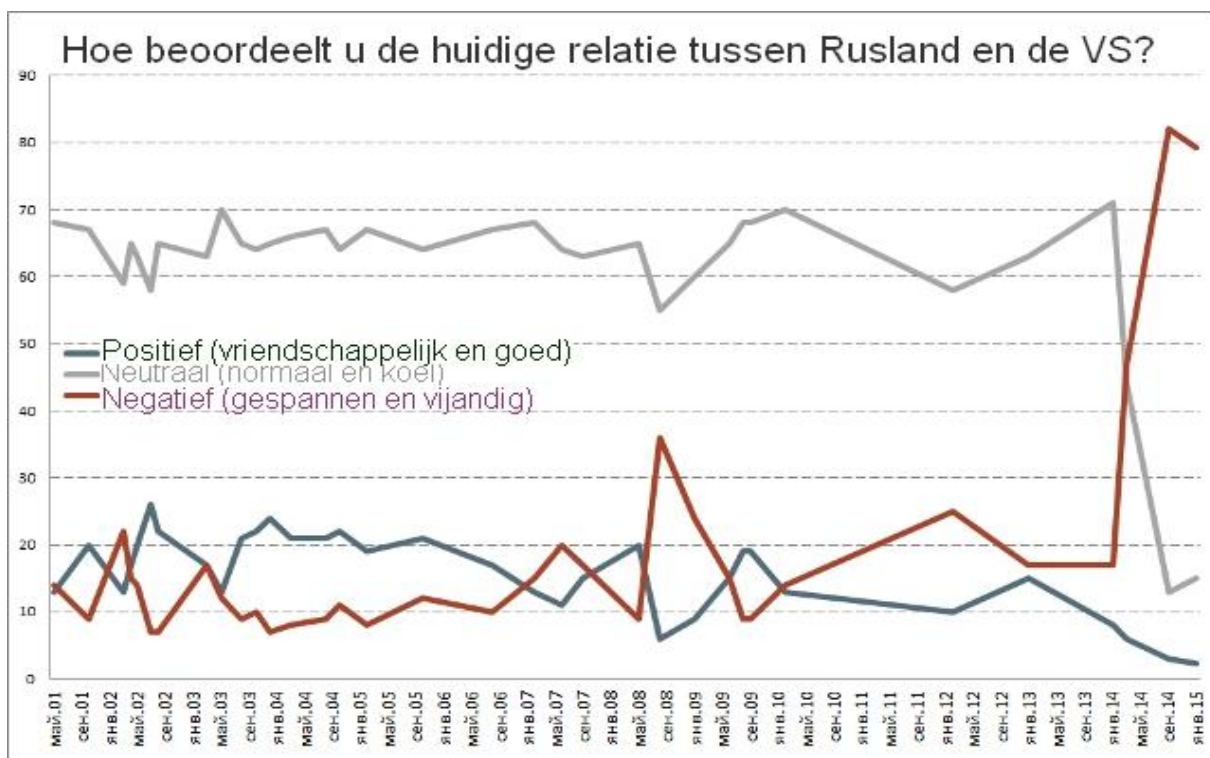
Houding tegenover het buitenland

In het grootste deel van de jaren negentig dacht slechts zeven à acht procent van de Russen slecht over de VS. Daarna zette een langzame stijging in en vond gemiddeld zo'n 35 procent dit, met flinke uitschieters naar boven of beneden. In 2014 begonnen de negatieve gedachten over de VS erg toe te nemen. In januari dacht een recordaantal van 81 procent van de respondenten negatief over de VS (tabel 5).

Tabel 5 Hoe staat u nu in het algemeen tegenover de VS?

	2014							2015
	jan.	7-10 mrt.	21-24 mrt.	mei	jul.	sep.	nov.	jan.
Erg goed	2	2	1	3	2	1	1	2
Hoofdzakelijk goed	41	32	25	15	16	16	17	11
Hoofdzakelijk slecht	36	44	41	40	34	43	42	42
Erg slecht	8	12	20	31	40	30	32	39
Moelijk te zeggen	13	10	13	11	9	10	9	7

Bron: levada.ru. 9 februari 2015

*Er zijn drie meetpunten per jaar: januari, mei en september. De gegevens lopen van mei 2001 tot januari 2015.

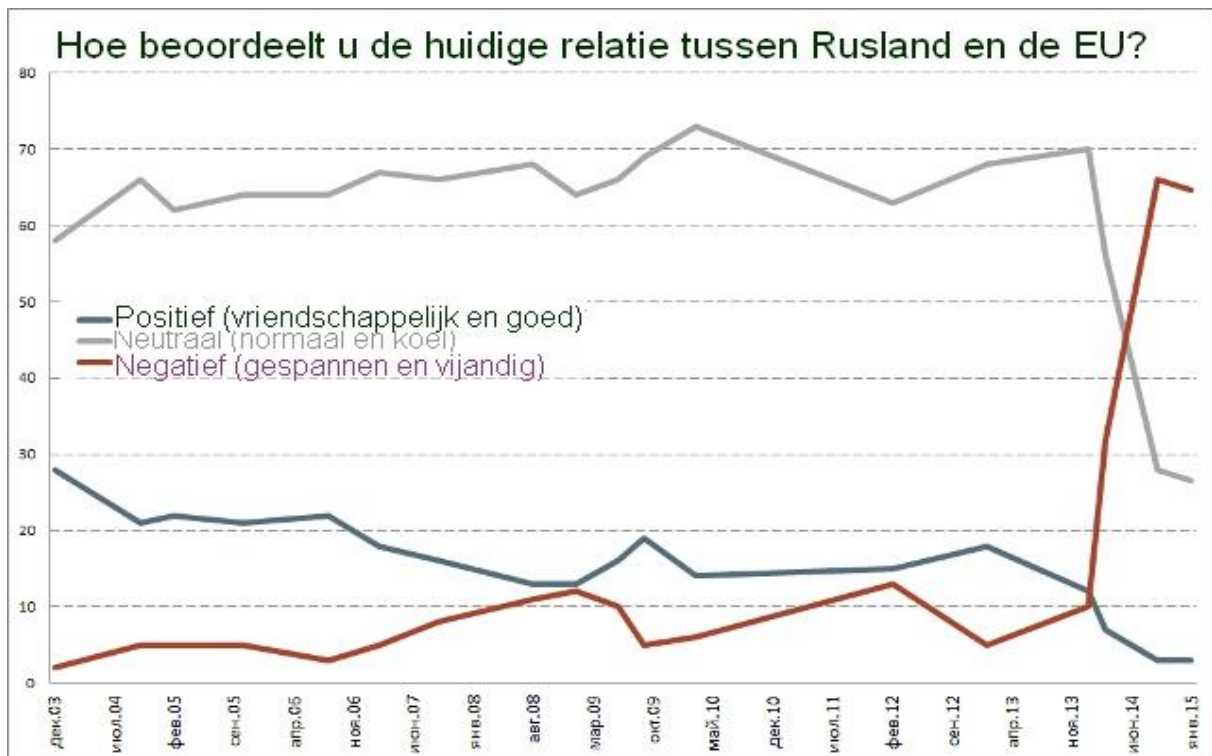
Bron: levada.ru. 9 februari 2015

Niet verbazingwekkend is dat de Russische bevolking milder denkt over de EU dan over de VS. Maar veel scheelt dit niet. In januari 2015 dacht 71 procent van de respondenten negatief over de EU (tabel 6). Tien procentpunt van de respondenten dacht minder slecht over de EU dan over de VS. Maar nog steeds betreft dit zeven op de tien Russen. Het zijn er nog nooit zo veel geweest.

Tabel 6 Hoe staat u nu in het algemeen tegenover de EU?

	2014							2015
	jan.	7-10 mrt.	21-24 mrt.	mei	jul.	sep.	nov.	jan.
Erg goed	1	3	1	3	2	2	2	2
Hoofdzakelijk goed	50	42	31	22	25	17	24	18
Hoofdzakelijk slecht	30	35	38	38	33	45	41	43
Erg slecht	4	6	15	22	27	23	22	28
Moelijk te zeggen	15	14	15	15	14	13	12	9

Bron: levada.ru. 9 februari 2015

*Er waren een of twee meetpunten per jaar. De gegevens lopen van december 2003 tot januari 2015.

Bron: levada.ru. 9 februari 2015

De houding onder de bevolking ten aanzien van China is de afgelopen decennia altijd goed geweest. Zo'n 60 à 70 procent van de respondenten stond positief tegenover de relatie met China. Door het conflict met het Westen is men China nog meer gaan waarderen. In januari 2015 stond een record van 80 procent van de respondenten positief tegenover China (tabel 7).

Tabel 7 Hoe staat u nu in het algemeen tegenover China?

	mei 2014	november 2014	januari 2015
Erg goed	13	13	15
Hoofdzakelijk goed	64	61	65
Hoofdzakelijk slecht	6	10	6
Erg slecht	2	3	2
Moeilijk te zeggen	15	13	11

Bron: levada.ru. 9 februari 2015

Het is begrijpelijk dat sinds het Oekraïne-conflict de gemiddelde Rus negatiever is gaan denken over de VS en de EU. Maar in vergelijking met het recente verleden is de verslechtering in de publieke opinie wel erg groot. De twee kampen staan mijlenver uiteen en een definitieve oplossing voor Oost-Oekraïne is niet in zicht. Onder andere daarom spreekt Michail Gorbatsjov van een hernieuwde koude oorlog.

[Terug naar 'Achtergrond'](#)